

2:o.

Ånestad nr 2 och 3 i Linköpings stad.

Linköpings stad har hos domänstyrelsen anmält, att staden önskade att för bostadsbebyggelse förvärva stadsägoområdet nr 172 om cirka 27,43 hektar av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Ånestad nr 2 och $\frac{1}{2}$ mantal Ånestad nr 3 (stadsägan nr 172 + 173 + 174) i S:t Lars församling. Av ärendet tillhörande handlingar och kartor, däribland en av förste lantmätaren J. E. Linder år 1908 upprättad karta över kronoegendomen, inhämtas i huvudsak följande.

Kronoegendomen är belägen sydväst om Stångån på ömse sidor om landsvägen mot Vist omkring 3 kilometer från stadens centrum. Enligt ett den 7 mars 1930 dagtecknat arrendekontrakt är egendomen för tiden intill den 14 mars 1951 utarrenderad till Bertil Henning Hultgren mot en arrendeavgift, som för arrendeåret 1945/46 utgår med 2 714 kronor 95 öre.

Det till försäljning ifrågasatta området utgöres av kronoegendomens norra, mellan landsvägarna mot Vist och Hjulsbro liggande del. I väster gränsar området till delvis redan bebyggda områden vid Tannefors samt till den under ecklesiastik förvaltning stående ännu icke exploaterade stadsägan nr 119 + 131 + 132. Området angränsande marker i öster äro likaledes oexploaterade. Norrut på ett avstånd av cirka 800 meter ligga stadens stora industriområden, vilka i huvudsak utbyggt för flygindustri.

Saluområdet omfattar såsom förut nämnts cirka 27,43 hektar, varav 1,31 hektar utgöras av åker och återstoden av skogs- och hagmark. Till ungefär halva arealen nyttjas området som betesmark. Enligt arrendekontraktet äger arrendatorn att å området utsyna virke till husbehov med 20 kubikmeter fast mått årligen. Å områdets södra del finnes en arbetarbostad om två rum och kök.

Linköpings stad har till stöd för sin framställning anfört i huvudsak följande.

På grund av stadens starka expansion under senare år har Linköping fått öppna nya bostadsområden på flera ställen i staden för att kunna tillgodose den livliga byggnadsverksamheten. För närvarande har emellertid staden inga småstuge- och villatomter till försäljning, varför staden inlett underhandlingar med de kyrkliga myndigheterna om förvärv av stadsägan nr 119 + 131 + 132. Emellertid vill det synas som om på grund av avloppsförhållandena allenast ett mindre antal tomter kunna utvinnas på ifrågavarande stadsäga, varför bostadsområdet inom en tämligen snar framtid måste utvidgas att omfatta jämväl det angränsande kronan tillhöriga stadsägoområdet nr 172.

Domänintendenten har uppgivit, att arrendatorn av kronoegendomen vid en eventuell försäljning av stadsägoområdet nr 172 icke vore villig att avstå från nyttjanderätten till området, då annan betesmark icke funnes att tillgå å egendomen.

Revirförvaltaren och *överjägmästaren* ha med hänsyn till den ringa skogsmarksarealen å saluområdet icke funnit skäl till erinran mot en försäljning av området.

Den för områdets saluvärdering tillkallade *värderingsmannen*, länsarkitekten i Stockholms län Olof Lundgren, har i avgivet värderingsinstrument anfört bland annat följande.

Området är i huvudsak lämpligt såsom byggnadsmark. Dess norra del sluttar svagt mot Hjulsbrovägen och Stångån, dock icke så mycket, att området har karaktär av nordslutning. Mindre partier bergbunden terräng förekomma i denna del av området. Ungefär mitt emellan Hjulsbrovägen och Vistvägen är marken plan och delvis något sidlänt; vattnet torde söka sig ut mot Stångån men kan även avföras mot det söder om Vistvägen belägna Tinnerbäcksområdet. Den södra delen av saluområdet har sin avrinning mot Tinnerbäcken. Möjlighet föreligger därför att ansluta avloppsledningar för områdets norra del till det avloppssystem, som Linköpings stad iordningställt i Tanneforsområdet. Möjligheter till en dylik anslutning synas jämväl föreligga beträffande delar av det s. k. mellanområdet, medan marken invid Vistvägen ej kan erhålla ordnat avlopp förrän i samband med exploatering av vissa områden kring Tinnerbäcken. Ur denna synpunkt böra de olika delarna av saluområdet åsättas högre och lägre värden.

Under förmålan att vid värderingen tagits hänsyn dels till taxeringsvärden å tomtmark med angränsande och likartat läge, dels till betingade köpeskillningar vid nyligen företagna överlåtelser av mark till staden, dels ock till kostnaderna för vatten och avlopp för området, gatukostnader o. d. har värderingsmannen framlagt följande beräkning rörande saluområdets värde:

Området närmast Hjulsbrovägen	110 000	kvm	å 1: — =	kronor	110 000
Mellanområdet	35 000	»	» 0: 50 =	»	17 500
Området vid Vistvägen	130 000	»	» 0: 38 =	»	50 000
				Summa kronor	177 500.

Sistnämnda belopp, 177 500 kronor, har värderingsmannen ansett böra reduceras med 25 000 kronor avseende vissa beräknade ränteförluster samt exploateringskostnader utöver gatukostnader. Områdets saluvärde vid försäljning till staden borde sålunda enligt värderingsmannens mening bestämmas till 152 500 kronor eller i runt tal 152 000 kronor, varvid förutsatts att området komme att utnyttjas för småstugebebyggelse.

Värdet av den å saluområdet växande skogen, vartill hänsyn icke tagits vid bestämmandet av förenämnda saluvärde, har vid en sedermera genom domänstyrelsens försorg verkställd värdering enligt nu gällande priser uppskattats till 17 700 kronor.

Statens byggnadslånebyrå, som av domänstyrelsen beretts tillfälle att taga del av den av länsarkitekten Lundgren företagna värderingen, har lämnat densamma utan erinran.

I skrivelse den 16 november 1945 har *domänstyrelsen* — med förmålan att Linköpings stad vid förhandlingar med styrelsen åtagit sig att vid en försäljning till staden av stadsägoområdet nr 172 respektera det intill den 14

mars 1951 gällande arrendeavtalet rörande kronoegendomen — anført i huvudsak följande:

Styrelsen vill på grund av vad i ärendet förekommit förorda, att ifrågasvarande stadsägoområde försäljes till Linköpings stad. Med hänsyn bland annat till att behov föreligger av vissa planeringsarbeten inom området anser sig styrelsen icke böra motsätta sig att försäljningen redan nu kommer till stånd. Vad angår storleken av den köpeskillning, som bör utgå för området, synes staden enligt styrelsens mening böra njuta avdrag å det uppskattade saluvärdet — tillhoppa (152 000 + 17 700 =) 169 700 kronor — med omkring hälften av värdet av den å området växande skogen. Vidare torde viss jämkning i saluvärdet böra ske med hänsyn till stadens åtagande att respektera gällande arrendeavtal rörande kronoegendomen. Styrelsen finner sig med beaktande av vad nu anförts böra föreslå, att köpeskillningen för området vid en försäljning till staden bestämmes till 160 000 kronor.

Drätselkammaren i Linköping har förklarat sig godtaga en köpeskillning av 160 000 kronor.

Med hänsyn till att inom Linköpings stad synes förefinnas ett synnerligen stort behov av tomtmark och då det till försäljning föreslagna stadsägoområdet har ett för bostadsbebyggelse lämpligt läge ej långt från stadens stora industriområden, finner jag mig böra tillstyrka, att staden beredes tillfälle att förvärva ifrågasvarande mark. Mot den av domänstyrelsen förordade köpeskillningen, 160 000 kronor, har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att stadsägoområdet nr 172 om cirka 27,43 hektar av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Ånestad nr 2 och $\frac{1}{2}$ mantal Ånestad nr 3 (stadsägan nr 172 + 173 + 174) i Linköpings stad må, sedan området avstyckats, försäljas till staden mot en köpeskillning av 160 000 kronor samt under villkor i övrigt,

att området försäljes i befintligt skick med tillträde omedelbart,

att staden skall vara skyldig att respektera det för bland annat ifrågasvarande område intill den 14 mars 1951 gällande arrendeavtalet, varigenom staden har att utan gottgörelse dels låta kronoegendomens arrendator nyttja såväl en å området befintlig arbetarbostad med uthus som området i övrigt, dels ock årligen från tillträdesdagen intill löpande arrendeperiods utgång från området tillhandahålla arrendatorn husbehovsvirke med 20 kubikmeter fast mått,

att, då vid försäljningen förutsatts att staden ansvarar för nämnda förpliktelser, någon jämkning i det mellan kronan och arrendatorn för tiden intill den 14 mars 1951 gällande arrendekontraktet icke skall komma till stånd, i följd varav kronan skall äga uppbära förekommande arrendegälder oavkortade,

att förbehåll göres för de jämkningar i områdets gränser och areal, som kunna komma att föranledas av avstyckningen,

att försäljningen icke omfattar andra å området befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan, samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3:o.

Rebbelberga nr 10 i Kristianstads län.

Lotten nr 1 av kronoegendomen 1 mantal Rebbelberga nr 10 (10¹) litt. Ak i Rebbelberga socken, Kristianstads län, är i två områden — en huvudgårdslott och ett för tomtförsäljning reserverat område om 19 lotter — utarrenderad till Nils Åkesson för tiden intill den 14 mars 1946 mot arrenden, som för innevarande arrendeår utgå med tillhoppa 3 745 kronor 20 öre. Å arrendelotten äger Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget rätt att på ett område om 2,47 hektar från den 14 mars 1945 till den 14 mars 1987 mot en årlig avgäld av 250 kronor lossa och upplägga slamjord från bolagets fabrik i Ängelholm.

Sedan fråga uppkommit om försäljning av del av arrendelotten, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits å lotten vid fem olika tillfällen under åren 1943 och 1944. Särskild saluvärdering har i samband därmed genom domänstyrelsens försorg verkställt av länsarkitekten i Stockholms län Olof Lundgren. Av de vid uppskattningen och saluvärderingen förda protokollen jämte övriga ärendet tillhörande handlingar och kartor, däribland en av distriktslantmätaren Gösta Warkander åren 1942—1943 upprättad och av honom år 1944 kompletterad karta, inhämtas i huvudsak följande.

Arrendelotten är belägen intill Ängelholms stad med gräns delvis mot staden. Från stadens centrum är avståndet omkring 1,5 kilometer. Rönneå flyter delvis utmed arrendelotten.

Lotten har en sammanlagd areal av 61,7780 hektar, varav 53,3760 hektar tomt och åker, 5,7070 hektar äng och 2,6950 hektar avrösningsjord. I denna areal har icke inräknats ett inom lotten beläget område om 2,8420 hektar — ägofigurerna nr 27 och 43 å Warkanders karta — vilket ingår i Ängelholm—Klippans järnväg.

Den till arrendelotten hörande åkern består till ungefär en fjärdedel av godartad lermylla på djup lerbotten och till övriga delar av mulljord och sandmylla på ler- och sandbotten. Lerlagret har vid provborrningar befunnits ha en mäktighet av 12 meter.

Ängsmarken utgöres av sluttningar längs Rönneå samt en dalsänka. I denna sänka är sockerbolagets förutnämnda upplagsplats belägen.

Utmed lottens sydvästra gräns mot staden har upplåtits en tomtremsa, å vilken stadsbefolkningen fått uppföra hönshus, kaninburar o. d.

Av arrendelottens byggnader äro boningshuset, stathuset och det därtill hörande ekonomihuset av mycket god beskaffenhet. Stallarna äro av knappt medelgod beskaffenhet samt norra och östra loglängorna i mindre gott stånd.

Byggnaderna äro brandförsäkrade för sammanlagt 112 500 kronor.

Kreatursbesättningen utgöres av 5 arbetshästar jämte ett mindre antal unghästar samt 20 kor och 15 ungdjur. Under normala tider ha ett 20-tal svin därjämte hållits å lotten.

Elektrisk ledning, tillhörig Ängelholms stad, är framdragen över egendomen.

Taxeringsvärdet utgör 96 200 kronor, varav 90 000 kronor jordbruksvärde, 3 200 kronor jordbruksvärde å tomtmark samt 3 000 kronor tomt- och industrivärde.

Vid uppskattningsförrättningarna har uppskattningsnämnden haft att taga i övervägande en ansökning av Aktiebolaget Villans Tegelbruk i Ängelholm om inköp av ett område om 7,36 hektar — motsvarande ägofigurerna nr 28, 30—32 å Warkanders karta — där bolaget ämnade anlägga ett tegelbruk. Därjämte har nämnden haft att beakta en av Ängelholms stad hos domänstyrelsen gjord förfrågan om förvärv av hela arrendelotten.

Uppskattningsnämnden har funnit att i första hand hela arrendelotten borde försäljas till staden. Saluvärdet å hela lotten har av nämnden med ledning av länsarkitekten Lundgrens värdering uppskattats till 335 000 kronor, motsvarande ett medelpris av i runt tal 55 öre för kvadratmeter. Omförmälda område om 7,36 hektar åsattes ett värde av 42 480 kronor. För den händelse hela arrendelotten icke bleve försåld till staden utan lotten skulle komma att ånyo utarrenderas, har nämnden särskilt saluvärderat ett i nordvästra delen av arrendelotten beläget område om 2,34 hektar, vilket enligt nämndens mening borde reserveras för tomtförsäljning. Detta område, som å ett av länsarkitekten Manne Carlman år 1944 upprättat förslag till avstyckningsplan motsvaras av ägofigurerna A—Q om sammanlagt 1,782 hektar tomtmark samt av ägofigurerna a—d om tillhoppa 0,558 hektar gatumark och mark för öppna platser, har nämnden åsatt ett saluvärde av 28 981 kronor och ett arrendevärde av 150 kronor för år. Arrendevärdet för hela lotten med undantag av järnvägsområdet samt angivna områden om 7,36 och 2,34 hektar uppskattades till 3 700 kronor för år.

Därest staden skulle komma att förvärva arrendelotten, har nämnden funnit, att staden borde förbinda sig att lämna den nuvarande arrendatorn förhandsrätt till arrendet av de delar av lotten, som staden ej behövde. För att tillmötesgå tegelbruksbolagets begäran att få inköpa omförmälda område om 7,36 hektar syntes enligt nämndens mening kunna ifrågasättas, huruvida icke vid en överlåtelse av hela lotten till staden förbehåll kunde göras om rätt för bolaget att inköpa nämnda område av staden. Därest försäljning till staden ej skulle komma till stånd, har nämnden funnit att en försäljning till tegelbruksbolaget av nyssnämnda område för en köpeskilling av 42 000 kronor

kunde övervägas. Nämnden har dock framhållit, att en försäljning av detta område till bolaget möjligen skulle kunna försvåra en framtida överlåtelse till staden, som måste förutsättas förr eller senare komma att vilja köpa kronoegendomen för att få utvecklingsmöjligheter österut.

Överjägmästaren har beträffande den ifrågasatta försäljningen till staden framhållit, att staden icke för närvarande kunde taga saluområdet i anspråk för bebyggelse, enär stadsplan ännu ej fastställts därför. Enligt överjägmästarens uppfattning borde arrendelotten ånyo utarrenderas till arrendatorn Åkesson för en tid av fem år, räknad från den 14 mars 1945. Staden syntes böra erbjudas att förvärva kronoegendomen efter utgången av denna tid. Det av uppskattningsnämnden åsatta saluvärdet har överjägmästaren ansett vara alltför lågt, framförallt med hänsyn till nuvarande penningvärde. De föreslagna à-priserna vore låga även i förhållande till de priser å tomtmark, som gällde före år 1939. En höjning med 20 procent syntes vara motiverad.

Domänintendenten har i anledning av vad överjägmästaren anfört erinrat, att det åsatta värdet ej torde kunna anses för lågt, då de beräknade à-priserna avsåge råvärdet per kvadratmeter, d. v. s. priset för hela arealen utan avdrag för gator, vägar, öppna platser m. m. Dessutom måste beaktas, att ekonomibyggnaderna vore av synnerligen svag beskaffenhet, så att, om en utarrendering på fem år komme till stånd, domänverket skulle få vidkännas kostnader för husens förbättring.

Statens byggnadslånebyrå har framställt vissa erinringar mot egendomens saluvärdering men har — med hänsyn bland annat till att det ifrågasatta priset icke kunde anses oskäligt — förklarat sig tillstyrka en försäljning i enlighet med förevarande förslag.

Av *Ängelholms stad utsedda representanter* ha vid underhandlingar med domänstyrelsen i fråga om den föreslagna försäljningen till Aktiebolaget Villans Tegelbruk framhållit, att det givetvis vore i stadens intresse att denna industri behölles inom stadens område. Staden hade jämväl för avsikt att bereda industrien plats inom den del av Rebbelberga kommun, som vore avsedd att efter inköp från kronan inkorporeras med staden. Emellertid kunde det nu ifrågasatta området bäst användas till bostadstomter, och industrien borde därför anvisas annan plats, som tillgodosåge dess intressen. Det syntes lämpligt, att frågan om förläggningen av industriområdet löstes i samråd med stadsplaneexperter. Stadens representanter ha förklarat sig beredda att hos Ängelholms stadsfullmäktige tillstyrka, att lotten inköpes av staden för ett pris av 335 000 kronor och under de villkor i övrigt, som statsmakterna kunde bestämma.

Med skrivelse den 21 februari 1945 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört i huvudsak följande.

Då Ängelholms stad för tillgodosende av sina utvecklingsmöjligheter önskar förvärva ifrågavarande lott och representanter för staden godkänt den av uppskattningsnämnden med särskilt tillkallat sakkunnigt biträde föreslagna köpeskillingen, anser sig styrelsen böra biträda försäljningen till staden.

Med hänsyn till vad uppskattningsnämnden framhållit beträffande stadens behov av arrendelotten och då stadens representanter förklarar sig vilja beakta den ifrågasatta försäljningen av visst område till Aktiebolaget Villans Tegelbruk, synes det styrelsen lämpligast att lotten säljes ostyckad till staden.

Stadsfullmäktige i Ängelholm ha sedermera den 19 december 1945 förbundit sig att, därest försäljning till staden av ifrågavarande arrendelott komme till stånd och tillträdesdagen bestämdes till den 14 mars 1948, bestrida samtliga de kostnader, som domänstyrelsen för tiden intill nämnda dag kunde få vidkännas för byggnads-, reparations- eller andra förbättringsarbeten å egendomen.

Med hänsyn till det stora intresse Ängelholms stad har av att förvärva ifrågavarande arrendelott finner jag mig i likhet med domänstyrelsen böra förorda, att lotten försäljes till staden, därvid tidpunkten för stadens tillträde av lotten synes böra bestämmas till den 14 mars 1948. Den föreslagna köpeskillingen, som godtagits av stadsfullmäktige, synes skälig. Med biträdande av domänstyrelsens försäljningsförslag och under beaktande av den av staden avgivna förbindelsen i fråga om vissa förbättringsarbeten å lotten får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att lotten nr 1 av kronoegendomen Rebbelberga nr 10 (10¹) litt. Ak i Rebbelberga socken, Kristianstads län, må försäljas till Ängelholms stad för en köpeskillning av 335 000 kronor samt under villkor i övrigt

att lotten överlåtes med tillträde den 14 mars 1948 i då befintligt skick,

att i köpet icke ingår ett inom lotten beläget, i Ängelholm —Klippans järnväg ingående område om 2,8420 hektar (mot-svarande ägofiguerna nr 27 och 43 å en av distriktslant-mätaren Gösta Warkander år 1944 kompletterad karta över lotten); åliggande det staden att gälda eventuella avstyckningskostnader för förenämnda områdes avskiljande,

att försäljningen icke omfattar andra å lotten befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att köpeskillingen gäldas kontant vid tillträdet,

att staden är skyldig att i första hand hembjuda den nuvarande arrendatorn av lotten Bengt Åkesson eller hans rättsinnehavare arrendet av de delar av lotten, som staden ej önskar disponera såsom tomt- eller industriområde eller för något annat därmed jämförligt ändamål,

att staden dels respekterar ett mellan Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget och domänstyrelsen den 27 augusti och den 10 september 1940 träffat kontrakt rörande rätt att å ett område om 2,47 hektar lossa och upplägga slamjord från

bolagets fabriker i Ängelholm, dels ock medgiver arrendatorn av lotten rätt till bete å detta område,

att staden enligt åtagande bestrider samtliga de kostnader, som domänstyrelsen för tiden intill den 14 mars 1948 kan få vidkännas för byggnads-, reparations- eller andra förbättringsarbeten å arrendelotten, att av staden erläggas till domänstyrelsen så snart utgifterna i fråga blivit kända,

att staden inträder i de rättigheter och skyldigheter, som kronan enligt gällande arrendekontrakt har i förhållande till arrendatorn, innebärande bland annat att staden skall gottgöra arrendatorn honom på grund av arrendekontraktet tillkommande ersättning för trädesbruk, höstplöjning, gräs-, frö- och höstsädesådd eller för utsäde, varemot staden äger uppbära det ersättningsbelopp för brister i byggnad, hägnad m. m., som arrendatorn enligt syn kan bli skyldig utgiva; ägande domänstyrelsen uppbära de arrendeavgälder och övriga inkomster från lotten, som belöpa på tiden före den 14 mars 1948,

att staden ensam vidkännes kostnaderna för avstyckning av och lagfart å lotten jämte övriga med köpet förenade utgifter,

att staden erlägger samtliga på lotten för tiden efter den 14 mars 1948 belöpande utskylder och onera, samt

att innehavare av över lotten med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla och nyttja densamma utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, underhåll och reparation av ledningen.

4:o.

Eslöv nr 13 i Eslövs stad.

Den i Eslövs stad belägna kronoegendomen 69/192 mantal Eslöv nr 13 — motsvarande fastigheterna stadsägan 60 + 61 + 87 + 617 och Eslöv 13^a — är för tiden intill den 14 mars 1947 utarrenderad mot en årlig avgift av 2 200 kronor.

Sedan domänstyrelsen lämnat en av Eslövs stad år 1937 gjord framställning om inköp av vissa delar av kronoegendomen utan bifall, anhöll staden i skrivelse till styrelsen den 10 december 1942 att få förvärva egendomen i dess helhet. Med anledning härav förordnade domänstyrelsen om uppskattningsförrättning å egendomen. Dylik förrättning hölls den 10 och 17 augusti 1945. Av förrättningsprotokollet och övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av länsarkitekten i Stockholms län Olof Lundgren upprättad

promemoria rörande egendomens saluvärde samt en av dåvarande t. f. distriktslantmätaren Nils Svantesson år 1928 kompletterad karta över egendomen, inhämtas i huvudsak följande.

Kronoegendomen består av tre skiften, ett huvudskifte och två utskiften, alla belägna i västra delen av Eslövs stad. Utskiftena ligga inom stadens planlagda område. Huvudskiftet, vars östra del är belägen omkring 1 kilometer från stadens centrum, utbreder sig solfjäderformigt mot väster. Dess östra del är föremål för stadsplaneläggning, under det att den västra delen icke för närvarande är avsedd att exploateras.

H u v u d s k i f t e t omfattar en areal av 25,1698 hektar, huvudsakligen tomt, trädgård och åker.

Skiftet är högt och vackert beläget samt äger goda avloppsförhållanden. Stadens gatunät sträcker sig i det närmaste fram till skiftet.

Åkerjorden, som delvis är täckdikad, består av tämligen god lermylla på lerbotten, en del därav dock något grusbemängd.

De för skiftets östra del föreslagna stadsplanebestämmelserna medgiva öppet byggnads sätt i högst två våningar och högst två lägenheter i varje fastighet. En femtedel av tomtplatsen får bebyggas. Den ifrågasatta bebyggelsetypen överensstämmer med den som för närvarande anvisas å liknande mark i staden.

U t s k i f t e n a, vilka såsom nämnts äro belägna inom stadens planlagda område, omfatta tillhopa 5,3312 hektar samt utgöras av lågt belägen betesåker. Avlopp kan icke anordnas genom anslutning till stadens avloppsnät.

En mindre del av det nordliga utskiftet får bebyggas i öppet byggnads sätt, varför detta skifte äger något tomtvärde.

Egendomens åbyggnader, vilka ligga å huvudskiftets östra del, ägas till övervägande del av kronan. Boningshuset, som uppförts år 1932, är av mycket god beskaffenhet. Jämväl övriga byggnader äro goda och tillräckliga. Samtliga byggnader äro väl underhållna. Brandförsäkringsvärdet utgör tillhopa 72 000 kronor.

Arrendatorn har själv bekostat vissa förbättringsarbeten å egendomen. Han har sålunda dels för en kostnad av 825 kronor installerat hydrofor med motorpump i boningshusets källare ävensom anordnat vattenledning till ko-, häst- och svinstall samt tvättstuga, dels ock för en kostnad av 2 758 kronor plåtblagt taket å logen och redskapshuset. Dessutom har han deltagit i kostnaderna för uppförande av boningshuset med omkring 5 400 kronor.

Egendomen är elektrifierad för ljus och kraft. Den elektriska installationen i boningshuset äges av kronan, medan övriga elektriska anläggningar tillhöra arrendatorn.

Sydsvenska kraftaktiebolaget och Eslövs stad ha elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Egendomen äger icke andel i samfällighet.

Taxeringsvärdena utgöra för huvudskiftet 71 000 kronor samt för utskiftena tillhopa 8 000 kronor.

Eslövs stad har i sin förenämnda skrivelse anhållit att få inköpa egendomen för en köpeskilling ungefärligen motsvarande taxeringsvärdet eller kronans kapitaliserade nettoinkomst av egendomen. Till stöd för sin ansökan har staden anfört, bland annat, följande.

Då staden i den västra stadsdelen, i motsats till vad fallet är i andra delar av staden, äger tomtmark endast i obetydlig omfattning, kan staden icke utan det begärda markförvärvet öva inflytande på markpriserna i denna stadsdel, där de största villa- och egnahemsområdena äro belägna och alltmera utbreda sig. Arrendet av egendomen utgör 2 200 kronor om året. Kronan betalar själv egendomsskatterna, varför kronans nettoinkomst icke utgör mer än omkring 1 800 kronor. Den från kronan år 1918 förvärvade egendomen Eslöv nr 15 och 17 med en areal av cirka 64 hektar — det s. k. Östra bostället — inköptes för 246 000 kronor, ehuru arrendet endast uppgick till omkring 1 % av priset. Det nuvarande taxeringsvärdet å Östra bostället understiger, efter exploatering av 3 hektar, 100 000 kronor.

Länsarkitekten Lundgren har i berörda promemoria uttalat, att han ansåge det naturligt att staden övertog egendomen, då staden med hänsyn till markens utrustning med gator, vatten och avlopp vore det lämpligaste organet för egendomens exploatering. Lundgren har under beaktande av olika alternativ för huvudskiftets framlida användning ansett detta skifte skäligen böra åsättas ett saluvärde av i runt tal 90 000 kronor, vilket ungefärligen motsvarade 35 öre för kvadratmeter. De båda utskiftena borde lämpligen kunna saluvärderas till 10 000 kronor, motsvarande 19 öre för kvadratmeter. Saluvärdet å hela egendomen utgjorde således enligt Lundgrens mening 100 000 kronor.

Uppskattningsnämnden, som icke haft något att erinra mot Lundgrens saluvärdering, har tillstyrkt egendomens försäljning till staden med tillträdesrätt den 14 mars 1947. Nämnden har vidare ansett skäligt att, därest egendomen försålles till staden, egendomens arrendator gottgjordes för förut omfördälda förbättrings- och byggnadskostnader med sammanlagt 4 500 kronor, att av staden utgivas till arrendatorn. Slutligen har nämnden uttalat såsom ett önskemål, att arrendatorn måtte erhålla arrenderätten till de delar av egendomen, som staden icke omedelbart avsåge att exploatera. Egendomens arrendevärde har av nämnden uppskattats till 3 400 kronor.

Statens byggnadslånebyrå har förklarat sig anse saluvärdet å 100 000 kronor vara skäligt.

Sedan domänstyrelsen till Eslövs stad riktat en förfrågan, huruvida staden vore beredd att vid förvärv av egendomen godtaga ett saluvärde av 100 000 kronor samt övriga av uppskattningsnämnden föreslagna villkor, har staden förklarat sig villig att inköpa egendomen på sålunda erbjudna villkor, under förbehåll dock att staden icke önskade erlægga köpeskillingen förrän vid tillträdet av egendomen.

Med skrivelse den 6 februari 1946 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande.

Mot en försäljning av egendomen till Eslövs stad torde icke föreligga någon anledning till erinran. Det av länsarkitekten Lundgren beräknade salu-

värdet, vilket såväl uppskattningsnämnden som statens byggnadslånebyrå godkänt samt staden numera förklarat sig villig erlægga, synes kunna godtagas. Köpeskillingen bör som staden ifrågasatt i sin helhet lämpligen kunna erläggas vid tillträdet.

Med biträdande av det av domänstyrelsen förordade försäljningsförslaget *Departements-*
får jag hemställa, att Kunql. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att kronoegendomen Eslöv nr 13 (stadsågan nr 60 + 61 + 87 + 617 samt Eslöv 13^a) i Eslövs stad må försäljas till staden för en köpeskillning av 100 000 kronor samt under villkor i övrigt,

att egendomen överlåtes med tillträde den 14 mars 1947 i då befintligt skick,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att köpeskillingen gäldas kontant vid tillträdet,

att staden är skyldig dels att ersätta egendomens arrendator, Anders Dahls dödsbo, med tillhoppa 4 500 kronor för följande å egendomen verkställda förbättrings- och byggnadsarbeten, nämligen installation av hydrofor med motorpump i boningshusets källare, anordnande av vattenledning i ko-, häst- och svinstall samt tvättstuga, påläggning av plåttak på logglången och redskapshuset ävensom uppförande av boningshuset, dels ock att i första hand hembjuda nämnda dödsbo eller dess rättsinnehavare arrendet av de delar av egendomen, vilka staden icke omedelbart kommer att exploatera,

att staden inträder i de rättigheter och skyldigheter, som kronan enligt gällande arrendekontrakt har i förhållande till arrendatorn, innebärande bland annat att staden skall gottgöra arrendatorn honom på grund av arrendekontraktet tillkommande ersättning för trädesbruk, höstplöjning, gräs-, frö- och höstsädesådd eller för utsäde, varemot staden äger uppbära det ersättningsbelopp för brister i byggnad, hägnad m. m. som arrendatorn enligt syn kan bliva skyldig utgiva,

att staden ensam skall vidkännas lagfartskostnader samt övriga med köpet förenade utgifter,

att staden skall erlægga samtiliga på egendomen för tiden efter den 14 mars 1947 belöpande utskylder och onera,

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla och nyttja ledningen utan rätt för köpare till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada

till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen, samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

5:o.

Fosie nr 11 och 16 i Malmö stad.

Kronoegendomen stadsägan nr 2497, 2498 (Fosie 11¹ och 16¹) i Malmö stad är för tioårsperioden 14 mars 1936—14 mars 1946 utarrenderad mot en avgäld, som för innevarande arrendeår utgår med 8 302 kronor 90 öre. Arrendeavtalet har nyligen förlängts att gälla för tiden intill den 14 mars 1947.

I samband med kronoegendomens år 1946 förestående arrendeledighet upptog domänstyrelsen till prövning frågan om egendomens framtida disposition. Domänintendenten föreslog därvid ny utarrendering av egendomen i dess helhet, vilket förslag tillstyrktes av överjägmästaren. Sedan emellertid Malmö stad anmält sig som spekulant på egendomen, förordnade domänstyrelsen om uppskattningsförrättning å densamma. Dylik förrättning, vid vilken länsarkitekten i Stockholms län Olof Lundgren biträdde såsom sakkunnig, hölls därefter den 9 och 17 augusti 1945. Av instrumentet över förrättningen samt en av distriktslantmätaren S. J. Johanson år 1923 kopierad och kompletterad karta över egendomen jämte beskrivning ävensom en av Lundgren upprättad promemoria med kartor inhämtas i huvudsak följande.

Kronoegendomen, som är belägen 7 kilometer från Malmö stads centrala delar och i närheten av Fosieby järnvägsstation, omfattar 63,93 hektar, varav 1,69 hektar tomt och trädgård, 61,052 hektar åker, 0,282 hektar äng och 0,906 hektar impediment, allt i ett vackert format skifte, genomskuret av allmän väg.

Åkerjorden, som består av djup mylla på botten av märegera, är täckdikad. Hävden är god.

Byggnaderna, vilka tillhöra kronan, äro med undantag av arbetarbostads- huset och det därtill hörande ekonomihuset goda och tillräckliga. Samtliga byggnader äro väl underhållna. Brandförsäkringsvärdet utgör tillhoppa 150 000 kronor.

Egendomen är elektrifierad för ljus och kraft medelst en Malmö stad tillhörig ledning, som berör egendomen med 20 stolpar längs allmän väg. Kronan äger de elektriska anläggningarna utom de i hisslogen och arbetarbostads- huset installerade.

Till egendomen hör icke del i samfällighet. Torv- och grustäkter saknas. I egendomens östra del finnas tre ätthögar.

Egendomen besväras ej av odlingslån.

Taxeringsvärdet utgör 223 800 kronor, allt jordbruksvärde.

Länsarkitekten Lundgren har i förenämnda promemoria anför, bland annat, att egendomen syntes vara särskilt värdefull såsom industriområde. Där-
est egendomen skulle exploateras för sådant ändamål, finge man räkna med
att cirka 25 hektar av egendomens yttre områden måste avsättas till skydds-
bälten. Av återstoden, 39 hektar, åtginge en tredjedel till gator och reservat,
varför det till tomtmark disponibla området komme att utgöra omkring 26
hektar. Kostnaden för erforderliga gator samt vatten- och avloppsledningar
kunde beräknas till 3 kronor 50 öre för kvadratmeter. Om man räknade med
ett skäligt markpris av 5 kronor 50 öre för kvadratmeter, skulle det däremot
svarande tomtråmarkspriset utgöra 2 kronor för kvadratmeter, eller för 26
hektar 520 000 kronor. Råmarkspriset för hela egendomen komme följakt-
ligen att uppgå till 81 öre för kvadratmeter. Då emellertid en exploatering
för industriändamål icke torde vara omedelbart förestående, borde, enligt vad
länsarkitekten Lundgren framhåller, vid beräkningarna tagas hänsyn till vis-
sa ränteförluster för staden. Dessa kunde, om man utginge från en exploate-
ringstid av tio år, beräknas till omkring 126 000 kronor. Egendomens värde
såsom industriområde syntes alltså enligt Lundgrens mening böra uppskattas
till (520 000 — 126 000 =) 394 000 kronor, motsvarande 61 öre för kvadrat-
meter.

Uppskattningsnämnden har anför, bland annat, följande.

Egendomens byggnader äro goda och tillräckliga för dess behov. Någon
framställning om förvärv av mark för komplettering av ofullständiga jord-
bruk har icke gjorts. Länsarkitekten Lundgren har saluvärderat egendomen
till 394 000 kronor, motsvarande 61 öre för kvadratmeter, under förutsätt-
ning att marken användes för industriändamål och att områdets exploate-
ring drager en tid av tio år. Häremot har nämnden icke något att erinra.
Nämnden kan dock icke finna, att staden, som önskar köpa egendomen,
oundgängligen behöver förvärva densamma under de närmaste åren, när
staden äger stora för byggnadsändamål ännu outnyttjade områden. Egen-
domen bör därför behållas av kronan åtminstone ytterligare en tioårsperiod
samt ånyo utarrenderas. Nämnden har beräknat arrendevärdet för tio år
till 10 100 kronor och för fem år till 11 300 kronor för år. Även om kronan
icke skulle erhålla full förräntning av den föreslagna köpeskillingen genom
ny utarrendering, kan dock full kompensation härför erhållas därigenom
att tomtpriserna framdeles troligen komma att stiga. Ersättning till arrenda-
torn för höstplöjning m. m. har nämnden beräknat till 3 500 kronor. Skulle
kronan finna det lämpligt att redan nu överlåta egendomen till staden, bör
arrendatorn erhålla ersättning för sina förbättringsarbeten — däribland för
den elektriska anläggningen i hisslogen och arbetarbostaden — vilken gott-
görelse nämnden med hänsyn till arrendatorn genom anläggningarna till-
skyddad nytta beräknat till 2 800 kronor.

Sedan förhandlingar ägt rum mellan domänstyrelsen och representanter
för Malmö stad samt staden därvid förebragt vissa skäl för att staden redan
inom den närmaste tiden behövde taga egendomen i anspråk, har styrelsen
förklarat sig villig att hos statsmakterna tillstyrka försäljning av egendomen
till staden för en köpeskillning av 457 000 kronor, motsvarande 72 öre för
kvadratmeter, med tillträde den 14 mars 1946 samt med skyldighet för sta-

den att respektera den arrendeupplåtelse av egendomen för tiden intill den 14 mars 1947, om vilken styrelsen ämnade gå i författning. Stadsfullmäktige i Malmö hava i anslutning härtill den 23 november 1945 beslutat bemyndiga stadens drätselkammare att för nämnda köpeskilling samt på de villkor i övrigt, som drätselkammaren ägde bestämma, förvärva egendomen åt staden.

Egendomens arrendator Nils Jönsson har i en den 20 november 1945 dagtecknad skrift — med förmälan att han alltsedan år 1909 brukat ifrågavarande egendom — anhållit att under den närmaste tioårsperioden få behålla arrendet av egendomen.

Med anledning härav har *drätselkammaren i Malmö* i ett den 10 december 1945 avgivet yttrande anfört, att, då i staden förelåge en allvarlig brist på mark för industriändamål och stadens avsikt med det ifrågasatta förvärvet vore att utlägga egendomen till industriområde samt då exploateringstiden med hänsyn till den stora efterfrågan på mark för detta ändamål kunde väntas bli förhållandevis kort, drätselkammaren nödgades motsätta sig längre arrendetid för Jönsson än till den 14 mars 1947. Utan att kunna göra någon direkt utfästelse härvidlag ämnade kammaren dock låta Jönsson även efter nämnda dag på kortare tid i sänder arrendera egendomen, i den mån densamma av staden fortsättningsvis komme att utarrenderas och hinder ej heller eljest mötte med hänsyn till egendomens exploatering för avsett ändamål.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 17 januari 1946 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört i huvudsak följande.

Med hänsyn till angelägenheten för staden att komma i besittning av ifrågavarande egendom för tillgodoseende av den stora efterfrågan på industri-mark, som enligt stadens uppgift föreligger, torde anledning saknas att motsätta sig egendomens försäljning till staden.

Det torde böra ankomma på domänstyrelsen att, under förutsättning att skälig överenskommelse kan träffas, inlösa de arrendatorn tillhöriga anläggningarna vid egendomen. Såsom i ärendet upplysts har uppskattningsnämnden ansett inlösningsbeloppet lämpligen böra bestämmas till 2 800 kronor.

Styrelsen har numera godkänt avtal med arrendatorn om förlängning av arrendekontraktet om egendomen under ett år från den 14 mars 1946. Enligt avtalet skall egendomen anses såsom mottagen i fullgott skick. Det torde då vara lämpligt att föreskrift vid försäljningen lämnas därom att staden skall inträda i de rättigheter och skyldigheter, som jordägaren enligt det för tiden till den 14 mars 1947 gällande arrendeavtalet äger i förhållande till arrendatorn, innebärande bland annat att staden skall gottgöra arrendatorn på grund av arrendekontraktet tillkommande ersättning för trädesbruk, höstplöjning, gräs-, frö- och höstsädessådd eller för utsäde samt att staden äger uppbära det ersättningsbelopp för brister i byggnader, hägnad m. m., som arrendatorn enligt syn kan bli skyldig utgiva.

Det torde kunna förutsättas, att staden även efter den 14 mars 1947 låter arrendatorn fortsättningsvis få kvarbliva vid egendomen i den mån denna ej blir exploaterad för något stadens ändamål.

*Departements-
chefen.*

I likhet med domänstyrelsen finner jag förevarande kronoegendom böra försäljas till Malmö stad med tillträdesrätt den 14 mars 1946. Jag förutsätter därvid, att domänstyrelsen, innan försäljningen avslutas, vidtager erforder-

liga åtgärder för inlösen av de egendomens arrendator tillhöriga anläggningarna å egendomen. Mot den ifrågasatta köpeskillingen, 457 000 kronor, samt övriga av domänstyrelsen föreslagna försäljningsvillkor har jag intet att erinra. Vid försäljningen torde sålunda bland annat böra föreskrivas, att staden skall övertaga de rättigheter och skyldigheter, som jordägaren enligt det för tiden den 14 mars 1946—14 mars 1947 gällande arrendeavtalet om egendomen har i förhållande till arrendatorn. Vad beträffar den av egendomens arrendator gjorda ansökningen om ytterligare förlängning av arrendet vill jag erinra, att Kungl. Maj:t i proposition den 4 januari 1946, nr 12, föreslagit riksdagen antaga ett förslag till lag med särskilda bestämmelser om arrende av viss kommunal jord. Därest detta lagförslag antages av riksdagen och lagen träder i kraft den 1 juli 1946, torde arrendatorn av ifrågavarande kronoegendom, sedan egendomen övergått i stadens ägo, komma att vid utgången av varje arrendeperiod åtnjuta optionsrätt, avseende nytt arrende för en tid av ett år i sänder.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen stadsägan 2497, 2498 (Fosie 11¹ och 16¹) i Malmö stad må försäljas till staden för en köpeskillning av 457 000 kronor samt under villkor i övrigt,

att egendomen försäljes i befintligt skick med tillträde den 14 mars 1946, eller den dag Kungl. Maj:t bestämmer,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga byggnader och anläggningar än sådana som tillhöra kronan,

att staden skall respektera det för tiden 14 mars 1946—14 mars 1947 träffade arrendeavtalet rörande egendomen,

att staden skall inträda i de rättigheter och skyldigheter, som jordägaren enligt nämnda arrendeavtal har i förhållande till arrendatorn, innebärande bland annat att staden skall till arrendatorn utgiva honom på grund av arrendekontraktet tillkommande ersättning för trädesbruk, höstplöjning, gräs-, frö- och höstsädessådd eller för utsäde samt att staden äger uppbära det ersättningsbelopp för brister i byggnad, hägnad m. m., som arrendatorn enligt syn kan bli skyldig utgiva; ägande domänstyrelsen uppbära de arrendavgälder och övriga inkomster från egendomen, som belöpa på tiden intill tillträdesdagen,

att staden ensam skall vidkännas lagfartskostnader samt övriga med förvärvet av egendomen förenade utgifter,

att staden skall erlägga samtliga på egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och onera,

att staden vid vården av de på egendomen befintliga ättehögarna skall ställa sig till efterrättelse bestämmelserna i lagen den 12 juni 1942 (nr 350) om fornminnen,

att innehavare av över lotten med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla och nyttja ledningen utan rätt för köpare till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen, samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

6:o.

Havstena nr 7 Grubbagården och Havstena nr 9 Storegården i Skövde stad.

Sedan fråga uppkommit om försäljning av de inom Skövde stad belägna kronoegendomarna $\frac{1}{4}$ mantal Havstena nr 4 Mellomgården (stadsägorna nr 129 + 130 + 139), 1 mantal Havstena nr 7 Grubbagården (stadsägorna nr 260 + 261 + 262 + 263 + 264 + 265 + 266 + 267) och 1 mantal Havstena nr 9 Storegården (stadsägorna nr 115 + 116 + 117 + 118 + 119), föreslog Kungl. Maj:t i en den 2 mars 1945 dagtecknad proposition, nr 202, under punkten 4:o riksdagen medgiva, att det till förstnämnda kronoegendom, Havstena nr 4 Mellomgården, hörande hemskitet (stadsägan nr 139) om cirka 8,4 hektar finge försäljas till Skövde stad för en köpeskilling av 95 500 kronor samt under vissa i propositionen angivna villkor i övrigt. I propositionen uttalades bland annat, att frågan om försäljning av de båda övriga kronoegendomarna, Havstena nr 7 Grubbagården och nr 9 Storegården, syntes böra göras till föremål för ytterligare utredning och överväganden. Kungl. Maj:ts förslag bifölls av riksdagen (jordbr. utsk. utl. nr 70; r. skr. nr. 410).

Bland annat med hänsyn till att den i ärendet verkställda uppskattningen och saluvärderingen omfattat samtliga omförmälda tre kronoegendomar torde den redogörelse för innehållet i propositionen nr 202, som i det följande återgives, i vissa avseenden få beröra jämväl den redan försålda kronoegendomen Havstena nr 4 Mellomgården.

Inägorna till de tre kronoegendomarna (stadsägorna nr 139, 264 + 265 och 119) ävensom det särskilt för sig belägna skiftet Dälderna till Havstena Grubbagården (stadsägorna nr 261 + 262 + 263) angränsa den nuvarande bebyggelsen i Skövde. De till Grubbagården och Storegården hörande och varandra angränsande två ängsskiftena (stadsägorna nr 117 + 118 och 260 + 266 + 267) ligga längre norr ut på sluttningen av Billingen omkring 3 kilometer från stadens centrum och cirka 2 kilometer från dess planlagda område. Till kronoegendomarna hörande skogsmark (stadsägorna nr 129 + 130 samt 115 + 116) förvaltas tillsammans med kronoparken Blängsmosse å Billingen

och är belägen på ett avstånd av omkring 5,5 kilometer från stadens centrala delar.

Ifrågavarande inägor jämte skiftet Dälderna omfatta en areal av sammanlagt cirka 41,45 hektar samt ängsskiftena tillhopa cirka 29,60 hektar.

Till egendomarna hörande åkerjord, som består av sand och svartmylla på grusbotten, är av medelgod beskaffenhet men känslig för torka samt delvis kuperad, stenig och svårbrukad. Hävden är god.

Ängs- och betesmarken är i allmänhet starkt skogbevuxen och lämnar svagt bete.

Skogsmarken är i huvudsak av medelgod beskaffenhet.

De å inägorna belägna, kronan tillhöriga byggnaderna äro tämligen gamla samt i behov av moderniseringar.

Egendomarna äga andel i mindre byallmänningar, samfälligheter å Billingén och i Kävplunda by samt i Västra Stöpens häradsallmänning, som lämnar mindre och oregelbundna utdelningar.

Vattenfallsstyrelsen och Skövde stad ha elektriska ledningar framdragna över egendomarna.

Till Skövde stad såsom ägare av Kävplunda egendom och kalkbrott har från kronoegendomarna upplåtits mark för järnvägsspår till kalkbrottet mot en årlig avgäld av 55 kronor för en var av Mellomgården och Grubbagården samt av 165 kronor för Storegården.

Taxeringsvärdena utgöra för Mellomgården 19 000 kronor, för Grubbagården 25 000 kronor och för Storegården 34 600 kronor, allt jordbruksvärde. Egendomarna tillhörande skog och skogsmark redovisas i taxeringshänseende tillsammans med kronoparken Blängsmosse.

Kronoegendomarna äro utarrenderade, Havstena Mellomgården och Grubbagården intill den 14 mars 1946 samt Havstena Storegården intill den 14 mars 1947. Från arrendena är undantagen förenämnda skogsmark.

I samband med kronoegendomarnas förestående arrendeledighet hade Skövde stad anmält sig som spekulant å egendomarna. På domänstyrelsens föranstaltande hade därefter den 21 augusti 1944 hållits uppskattningsförrättningar å egendomarna. Uppskattningsnämnden hade därvid även att yttra sig över ansökningar om markinköp av dels ledamoten av riksdagens andra kammar, förste vice talmannen Karl Magnusson i Skövde, vilken önskade förvärva de till Havstena Storegården och Grubbagården hörande ängsskiftena, dels ock förre arrendatorn av Storegården, Linus Samuelsson, vilken gjort framställning om att få inköpa en mindre del av det sistnämnda egendoms tillhöriga ängsskiftet.

Skövde stad hade till stöd för sin ansökan uttalat, bland annat, följande.

Under senare år har staden visat tendenser till att växa åt det håll, varest kronoegendomarna äro belägna. Ännu torde det säkerligen dröja avsevärd tid, innan egendomarnas mark kommer att behöva tagas i anspråk för exploatering i någon större skala, men det är från stadens sida önskvärdt att redan nu kunna förvärva densamma, för att härigenom i god tid före exploateringen kunna färdigställa stadsplanarbeten m. m. Även med hänsyn till

den sträckning, som de framtida infarts- och genomfartsvägarna från Mariestad till Falköping och Skara komma att få, är det av vital betydelse för staden, att markfrågorna genom stadens förvärv av ifrågavarande kronomark kunna lösas på sådant sätt, att vägarna få bästa möjliga sträckning. I detta avseende måste ett gemensamt intresse anses föreligga för kronan och staden.

Staden hade vidare beträffande förvärvet av de till Storegården och Grubbagården hörande ängsskiftena framhållit angelägenheten av att, för motverkande av all oreglerad bebyggelse, även mark i närheten av den egentliga stadsbebyggelsen komme i stadens hand, enär sådan mark i framtiden kunde förväntas bliva erforderlig för vissa kommunala anläggningar, som ej borde ligga i omedelbar närhet av själva stadsbebyggelsen. De sällsynt vackra östra delarna av ängsskiftena utgjorde under den varma årstiden en utflyktsplats för stadsbefolkningen. Å den västra delen av ängsskiftena disponerade staden sedan hösten 1943 — efter särskilt med vederbörande arrendator träffat avtal, vilket emellertid icke vederbörligen godkänts av domänstyrelsen — ett område, där staden för betydande kostnader iordningställt en stenkrossanläggning.

Riksdagsmannen Magnusson hade å sin sida såsom skäl för sin ansökan att få förvärva ifrågavarande ängsskiften om cirka 29,60 hektar eller stadsägorna nr 117 + 118 och 266 + 267 + 260 framhållit, att avsikten med förvärvet vore att erhålla ett lämpligt område för säkerställande och utvidgning av en av honom under firma Plantskolan Convallaria sedan år 1907 i Skövde bedriven handelsträdgårdsrörelse, i vilken funnes ett 20-tal personer anställda och vilken hade en årsomsättning av cirka 140 000 kronor. Det av honom ägda, till plantskola disponerade området (stadsägan nr 1786) omfattade allena cirka 5,50 hektar åkerjord samt 5,50 hektar skogsmark och vore otillräckligt för hans rörelse. Visserligen arrenderade företaget av staden ytterligare ett område om cirka 18 hektar åkerjord men med hänsyn till stadsbebyggelsen rådde osäkerhet för framtiden beträffande dispositionen av detta område. Ängsskiftenas åkerjord, omkring 15 hektar, vore beträffande den del som låge väster om den över skiftena löpande vägen av god och jämn beskaffenhet ehuru något bemängd med jordstenar. Den öster om vägen liggande marken vore i hög grad kuperad med delvis mycket stark lutning och bemängd med trädbevuxna kullar och stenrös. Å sistnämnda del av ängsskiftena torde enligt Magnussons mening något lönande jordbruk icke kunna drivas, medan marken däremot väl lämpade sig för plantering av fruktträd, i synnerhet körsbärsträd. Därest ängsskiftena finge förvärfvas, vore det Magnussons avsikt att därstädes anlägga en större fruktträdsplantering, omfattande bland annat en försöksodling med körsbär. Den sistnämnda syntes böra bliva av betydande allmännyttigt intresse samt av värde som komplement till de pågående försöken med körsbärsträd vid den närbelägna statliga trädgårdsförsöksstationen i Rånna. Beträffande de östliga, skogbevuxna delarna av ängsskiftena med deras ur geologisk synpunkt intressanta formationer förklarade sig Magnusson vilja i samarbete med Svenska naturskyddsför-

eningen medverka till att dessa delar av skiftena på lämpligt sätt naturskyddades och att garantier härför skapades eventuellt genom förbehåll i försäljningsvillkoren.

Magnusson, som förklarar sig icke hava något att erinra mot att försäljningen ägde rum under förbehåll om återköpsrätt för kronan, därest fruktträdplanteringen icke komme till stånd inom tre år från tillträdet, hade därjämte framhållit, att en försäljning av ängsskiftena till honom för angivet ändamål måste anses vara i överensstämmelse med de planer beträffande skiftenas disposition för framtiden, som uppgjorts av staden och enligt vilka Billingslutningarnas karakteristiska naturtyp och bebyggelse avsetts skola i stort sett bibehållas i oförändrat skick. Med hänsyn till uppkommet förslag om att staden skulle kunna på arrende upplåta ängsskiftena till honom, därest skiftena finge förvärfvas av staden, hade Magnusson påpekat, att för hans del varje annan form än äganderätt för disposition av marken vore utesluten på grund av de avsevärda kostnader, uppskattningsvis beräknade till cirka 280 000 kronor, som vore förenade med den planerade anläggningen. Till stöd för sin ansökning hade Magnusson vidare åberopat två intyg, det ena utfärdat av förvaltaren för statens försöksstation å Rånna, E. Backfors, samt trädgårdskonsulenten i Skaraborgs län, A. Hülphers, och det andra av f. d. föreståndaren för statens trädgårdsförsök och trädgårdsavdelningen vid Alnarpsinstitutet, C. G. Dahl.

Vid övervägande av frågan om egendomarnas framtida disposition hade *uppskattningsnämnden* för sin del ansett egendomarna böra försäljas. Härvid borde enligt nämndens mening Skövde stad i första hand beredas möjlighet att förvärva de till egendomarna hörande inägorna. I anslutning härtill och med understrykande av att stadens intresse borde hava företräde framför ett enskilt intresse hade uppskattningsnämnden ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till riksdagsmannen Magnussons ansökan att få förvärva omförmälda ängsskiften. Nämnden hade ej heller funnit sig kunna förorda den av förre arrendatorn Samuelsson gjorda ansökningen om inköp av ett mindre område (cirka 1 hektar) av ängsskiftet, motsvarande del av stadsägan nr 117, för utökning av en honom tillhörig angränsande mindre lägenhet. Genomförandet av en dylik försäljning syntes nämligen icke vara ägnat att på ett verksamt sätt förbättra försörjningsmöjligheterna för Samuelsson.

Uppskattningsnämnden hade i överensstämmelse med det anförda verkställt saluvärdering för försäljning till Skövde stad av de i kronans ägo kvarvarande delarna av kronoegendomarna med undantag för de till kronoparken Blängsmosse hörande skogsskiftena. Vid fastställandet av à-prisererna å de i försäljningen ingående områdena hade hänsyn tagits till områdenas lämplighet för tomtexploatering, möjligheterna för anslutning av områdena till stadens nuvarande avloppsnät o. d. Egendomarnas andelar i byallmänningar å Billingen och i Käpplunda by hade förutsatts komma att medfölja vid försäljningen, medan egendomarnas andelar i häradsallmanningen Västra Stöpen avsetts skola behållas i kronans ägo för de i kronoparken Blängsmosse ingående skogsskiftena.

Uppskattningsnämnden hade värderat de till försäljning ifrågasatta områdena till sammanlagt 270 600 kronor, därav i avrundat tal 31 950 kronor belöpa å ängsskiftena. De vid värderingen tillämpade beräkningsgrunderna framgå av följande sammanställning.

Havstena nr 4 Mellomgården.

Hemskiftet (stadsägan nr 139):

c:a 46 000 kvm gatu- och tomtmark		
å 1: 25	kronor 57 500	
c:a 38 000 kvm parkområde å 1: —	» 38 000 kronor	95 500

Havstena nr 7 Grubbagården.

Hemskiftet (stadsägorna nr 264 + 265):

91 000 kvm å 0: 70 .....

Skiftet Dälderna (stadsägorna nr 261 + 262 + 263):

12 500 kvm å 0: 09 ..

skogsvärde (93 kbm). » 920 kronor 2 045

Ängsskiftet (stadsägorna nr 260 + 266 + 267):

140 000 kvm å 0: 07 ..

skogsvärde (440 kbm) » 4 535 kronor 14 335 kronor (i runt tal) 80 100

Anm. Enligt lantmäterihandlingarna redovisas till ängsskiftet en areal av 13 865 hektar, därav 8 726 hektar åker, 4 984 hektar äng och 0 155 hektar impediment.

Havstena nr 9 Storegården.

Hemskiftet (stadsägan nr 119):

31 400 kvm å 0: 90 .....

195 600 » » 0: 25 .....

Ängsskiftet (stadsägorna nr 117 + 118):

156 000 kvm å 0: 07

skogsvärde (685 kbm) » 6 650 kronor 17 750 kronor (i runt tal) 95 500

Summa kronor 270 600.

Anm. Enligt lantmäterihandlingarna redovisas till ängsskiftet en areal av 15 873 hektar, därav 6 394 hektar åker, 9 241 hektar äng och 0 238 hektar impediment.

Uppskattningsnämndens försäljningsförslag hade tillstyrkts av *revirförvaltningen*, som dock framhållit, att vid en försäljning av ängsskiftena fridlysning borde ske av de natursköna och säregna östra delarna av skiftena.

Statens byggnadslånebyrå hade vid en översyn av de verkställda saluvärderingarna lämnat dessa utan erinran.

Domänstyrelsen, som underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, hade därvid anfört i huvudsak följande.

I likhet med uppskattningsnämnden anser domänstyrelsen, att egendommarna i fråga böra försäljas med undantag av de till kronoparken Blängs-

mosse hörande skogsskiftena. Egendomarnas belägenhet inom Skövde stad motivera givetvis, att stadens behov av mark i första hand tillgodoses. Mot en försäljning till staden — som godtagit den verkställda saluvärderingen — av hemskiftena och skiftet Dälderna har styrelsen därför icke något att erinra. Beträffande ängsskiftena ställer sig saken i viss mån annorlunda. Å ena sidan har staden anfört vissa omständigheter, som tala för en försäljning av jämväl dessa skiften till staden, men att staden skulle hava något egentligt behov av skiftena i fråga för stadsbebyggelse har icke gjorts gällande. Staden har tvärtom framhållit, att det säkerligen torde dröja avsevärd tid, innan kronoegendomarnas mark behöfve tagas i anspråk för exploatering i större skala, vilket uttalande väl får anses äga särskild tillämpning beträffande de längst bort från stadens centrala delar belägna ängsskiftena. Å andra sidan torde ett tillgodoseende av det ändamål, fruktträdsodlingens utveckling i landet, för vilket riksdagsmannen Magnusson önskar förvärva dessa skiften, vara av såväl allmänt som lokalt intresse. Då härtill kommer, att ett omedelbart behov föreligger för Magnusson att disponera erforderlig mark för den planerade anläggningen, har styrelsen för sin del ansett sig böra tillstyrka ängsskiftenas försäljning till Magnusson, dock under förutsättning att försäljningen sker med återköpsrätt för kronan, därest skiftena skulle komma att nyttjas för annat än uppgivet ändamål, samt att de östra delarna av skiftena fridlysas jämlikt lagen den 25 juni 1909 angående naturminnesmärkens fredande.

Styrelsen har i övrigt intet att erinra mot det av uppskattningsnämnden framlagda försäljningsförslaget. Sålunda böra egendomarnas andelar i byallmänningar, vilka andelar endast torde äga obetydligt värde, medfölja vid försäljningarna till Skövde stad, medan egendomarnas andelar i häradsallmanningen Västra Stöpen böra bibehållas av kronan för de i kronoparken Blängsmosse ingående skogsskiftena.

Drättselkammaren i Skövde hade sedermera framhållit, att det vore stadens avsikt att Grubbagården och Storegården även i fortsättningen skulle drivas såsom arrendejordbruk, då nämligen dessa fastigheter — i motsats till vad förhållandet vore beträffande Mellomgården — icke väntades bliva tagna i anspråk för stadsbebyggelsen inom den närmaste framtiden. En dylik disposition av egendomarna skulle emellertid omöjliggöras, därest de till fastigheterna hörande ängsskiftena försåldes till riksdagsmannen Magnusson. Vissa delar av skiftena användes nämligen av arrendatorerna såsom betesmarker och vore därför behöfliga för ett rationellt utnyttjande av jorden å hemskiftena.

Magnusson hade i därefter inkomna skrifter — vid vilka fogats ett av greve E. Hamilton, Hjälmsäter, Blomberg, avgivet intyg — bland annat bemött drättselkammarens uttalanden rörande behovet av att bibehålla ängsskiftena såsom betesmarker för Grubbagården och Storegården. Magnusson hade sålunda framhållit, att den avkastning, som för närvarande utvunnes å skiftena, vore mycket ringa i synnerhet som betet å skiftenas skogsmark vore ytterst obetydligt till följd av en tät och delvis snårartad vegetation. I sina skrifter hade Magnusson därjämte ytterligare utvecklat de tidigare framförda skälen för en försäljning av ängsskiftena till honom.

Efter ärendets riksdagsbehandling föregående år har *drätselkammaren i Skövde* gjort förnyad framställning om förvärv av kronoegendomarna Havstena Grubbagården och Storegården jämte tillhörande ängsskiften. Drätselkammaren har härvid anfört, att i samband med en av medicinalstyrelsen verkställd utredning rörande förläggning av ett statens sinnessjukhus i Skaraborgs län fråga uppkommit om denna anläggnings uppförande å förevarande ängsskiften. Staden hade för sin del genom särskilda undersökningar funnit, att vatten- och avloppsledningar för en rimlig kostnad kunde framdragas till nämnda skiften. Även om sjukhuset komme att förläggas till annan plats, framginge av det sålunda inträffade att staden inom en mycket nära framtid kunde få behov av ifrågavarande mark.

Drätselkammaren har vidare yttrat, bland annat, följande.

Riksdagsmannen Magnusson har numera förvärvat mark i omedelbar närhet av ängsskiftena till en areal av 23,45 hektar. Denna mark synes vara tillräcklig för den utvidgning av Magnussons trädgårdsrörelse, som torde kunna genomföras. Dessutom har kammaren erbjudit Magnusson att på skäliga villkor och lång tid arrendera ytterligare mark, varav en del är belägen i omedelbar anslutning till de av honom nu förvärvade markområdena. Vid under hand förda förhandlingar har Magnusson emellertid avvisat kammarens erbjudan under förklaring, att ängsskiftena skulle vara det enda för honom lämpliga området. Drätselkammaren vill i detta sammanhang vidare framhålla, att, då en eventuell framtida exploatering för bostadsbebyggelse av bland annat vissa delar av ängsskiftena måste befaras medföra sanitära olägenheter, staden anser sig ha starka skäl för sin hemställan om förvärv av skiftena.

Riksdagsmannen Magnusson har i en sedermera ingiven skrift gjort gällande, att vid undersökningarna rörande lämplig plats för ett sinnessjukhus företräde givits åt annan mark än ängsskiftena. Magnusson har härjämte anfört, att den fastighet han nyligen inköpt för utvidgning av sin plantskola icke på långt när vore av den storlek som angivits i drätselkammarens framställning. Fastigheten vore dessutom icke lämplig för det med förvärvet av ängsskiftena avsedda huvudsakliga ändamålet, nämligen anläggande av en större fruktträdgård. Magnussons möjligheter att förverkliga planen på en verklig storodling av körsbär vore helt beroende av sistnämnda förvärv. Beträffande drätselkammarens uttalanden rörande befarade sanitära olägenheter ville Magnusson påpeka, att ängsskiftenas läge icke medgäve en större bebyggelse utan orimliga kostnader ävensom att en fruktträdplantering därstädes måste anses vara fullt betryggande ur sanitära synpunkter. Till styrkande av skiftenas lämplighet för frukt- och trädgårdsodling har Magnusson vidare åberopat två intyg, det ena av föreståndaren för statens trädgårdsförsök F. W. Nilsson samt det andra av ledamöterna av Skaraborgs läns hushållningssällskaps trädgårdskommitté E. Backfors, E. Enderstein och E. Hamilton.

Domänstyrelsen har i infortrat utlåtande den 6 november 1945 ifrågasatt, huruvida staten borde försälja kronomark, när denna såsom i föreliggande fall kunde tänkas erhålla användning för tillgodoseende av något statens

eget ändamål. I avvaktan på avgörandet av förevarande fråga syntes därför ängsskiftena böra behållas i kronans ägo. Däremot borde hinder icke möta mot att nu till staden försälja hemskiftena till kronoegendomarna Havstena Grubbagården och Storegården ävensom skiftet Dälderna under Grubbagården i enlighet med det av styrelsen tidigare tillstyrkta förslaget.

Drätselkammaren har därefter inkommit med ytterligare en skrift i ärendet.

Såsom i det föregående nämnts ha sedan fjolårets riksdag fattade sitt beslut om försäljning till Skövde stad av hemskiftet till den inom staden belägna kronoegendomen Havstena nr 4 Mellomgården förnyade framställningar gjorts rörande förvärv av de båda övriga i ärendet omförmälda kronoegendomarna, nämligen Havstena nr 7 Grubbagården och nr 9 Storegården. Med hänsyn till att arrendetiderna för sistnämnda båda egendomar utlöpa den 14 mars 1946 respektive den 14 mars 1947 torde ställning nu böra tagas till frågan om den framtida dispositionen av egendomarna.

*Departements-
chefen.*

I likhet med domänstyrelsen anser jag, att de återstående båda egendomarnas hemskiften ävensom skiftet Dälderna — vilka samtliga skiften genom sin belägenhet inom Skövde stad synas komma att tagas i anspråk för fortsatt stadsbebyggelse — lämpligen böra avyttras till staden. Vad angår de till egendomarna hörande ängsskiftena synes mig utredningen i ärendet giva vid handen, att det för staden är av stor betydelse att få förvärva dessa skiften, då nämligen staden därigenom skulle erhålla möjlighet att förhindra en oreglerad bebyggelse samt säkerställa en lämplig disposition i övrigt av områdena i fråga. I betraktande härav finner jag staden bör äga företräde framför riksdagsmannen Magnusson vid en försäljning av ängsskiftena. Från domänstyrelsens sida har, med anledning av uppkommen fråga om förläggning till förevarande mark av ett statligt sinnessjukhus, ifrågasatts, om icke ängsskiftena tills vidare borde bibehållas i kronans ägo. Sedan försäljning ägt rum av kronoegendomarna i övrigt — bortsett från egendomarna tillhörande skogsmark — synes emellertid enligt min mening tillräcklig anledning icke förefinnas för att kronan skulle i sin hand behålla ängsskiftena, detta så mycket mindre som en eventuell framtida upplåtelse av mark för ett sinnessjukhus icke torde, även om Skövde stad nu får förvärva skiftena, behöva föranleda några särskilda kostnader för staten.

Under återopande av vad jag sålunda anfört vill jag tillstyrka, att kronoegendomarna Havstena nr 7 Grubbagården och nr 9 Storegården — med undantag av det till kronoparken Blängsmosse hörande skogsskiftet ävensom egendomarnas andelar i häradsallmanningen Västra Stöpen — i sin helhet avyttras till Skövde stad. Mot de köpeskillingar, som av domänstyrelsen föreslagits för de olika skiftena, har jag intet att erinra.

Vad beträffar ängsskiftenas östra delar, vilka enligt vad i ärendet anförts synas böra skyddas genom fridlysning, torde det efter utredning böra ankomma på domänstyrelsen att före försäljningen vidtaga för fridlysningens genomförande erforderliga åtgärder.

För den händelse egendomarnas andelar i häradsallmanningen Västra Stöpen, vilka andelar avsetts skola behållas i kronans ägo, vid saluområdenas avstyckning icke skulle komma att i sin helhet tilldelas det i kronoparken Blängsmosse ingående skogsskiftet eller därest någon mera väsentlig ändring beträffande saluområdenas areal, gränser eller eljest skulle komma att genomföras vid avstyckningsförrättningarna, synes det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga den jämkning av köpeskillingarna, som härav må föranledas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan från kronoegendomarna 1 mantal Havstena nr 7 Grubbagården och 1 mantal Havstena nr 9 Storegården i Skövde stad avstyckats följande salulotter, vilka närmare utmärkts å två av distriktslantmätaren E. O. Janson upprättade kartor över egendomarna, lotterna må försäljas till Skövde stad, nämligen

dels av Havstena nr 7 Grubbagården hemskiftet (stadsägorna nr 264 + 265) om cirka 9,10 hektar, skiftet Dälderna (stadsägorna nr 261 + 262 + 263) om cirka 1,25 hektar samt ängsskiftet (stadsägorna nr 260 + 266 + 267) om cirka 14 hektar för köpeskillingar av respektive 63 700, 2 050 och 14 350 kronor samt med tillträde den 14 mars 1946,

dels ock av Havstena nr 9 Storegården hemskiftet (stadsägan nr 119) om cirka 22,70 hektar samt ängsskiftet (stadsägorna nr 117 + 118) om cirka 15,60 hektar för köpeskillingar av 77 200 respektive 17 600 kronor samt med tillträde den 14 mars 1947;

allt under villkor i övrigt

att salulotterna försäljas i befintligt skick,

att med försäljningen följa å lotterna belöpande andelar i byallmanningar å Billingen och i Kåpplunda by,

att lotterna tillkommande andelar i häradsallmanningen Västra Stöpen undantagas från försäljningen,

att försäljningen icke omfattar andra å lotterna befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att förbehåll göres för de jämkningar i lotternas gränser, areal m. m., som kunna komma att föranledas av avstyckningsförrättningarna,

att köparen ensam bestrider kostnaderna för lotternas avstyckande,

att innehavare av över lotterna med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla och nyttja ledningen utan rätt för köpare till annan ersättning än gottgörelse av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen den 25 maj 1945 (nr 262) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o —6:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Eldin.
